

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

11 – 13 жовтня 2018 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

**РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 11-13 жовтня 2018 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2018. – 327 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - к.с.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 02.10.2018 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-ГУМАНІСТИЧНОГО ВЕКТОРА В СУЧАСНОМУ ІНЖИНІРИНГУ

Ангелов Г. В., к.і.н., професор, Лар'яновський І. С., к.ф.н., ст. викладач,

Шевченко Г. А., к.ф.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Сучасний високотехнологічний інжиніринг – це є комплексна інноваційна технічна діяльність, що відповідає новітньому, постнекласичному етапу розвитку науки. Обсяг використання інноваційних розробок досягає тут максимально високого рівня [1, с. 32; 5, с. 59-61, 74-75; 8, с. 40-41].

Стратегії, проекти та програми високотехнологічного інжинірингу, в залежності від цілей та принципів експертного оцінювання, прийнято ділити на два основні типи. Стратегії, проекти та програми першого типу спрямовані на створення специфічного високотехнологічного продукту, замовником якого стає, як за правило, держава [1, с. 131-132; 5, с. 243-252, 283; 10]. Яскравий приклад – проект розробки ракетно-ядерної зброї: держава тут є замовником, повністю фінансує роботи та є також єдиним споживачем кінцевого продукту. Програми та проекти означеного типу запроваджують у тих сферах науково-технічного розвитку, за які саме держава несе відповідальність: оборона, космос, фундаментальна наука, а також, значною мірою, енергетика та охорона здоров'я [1, с. 133, 163].

Другий основний тип – науково-технічні стратегії, проекти та програми, що спрямовані на забезпечення стійкої конкурентоспроможності певної галузі наукомісткого виробництва або групи технологічно взаємопов'язаних соціально-значущих та інноваційно-перспективних виробничих галузей. Ці стратегії, проекти та програми запроваджують заради інтеграції державного та міждержавного науково-технічного потенціалу (концептуального, організаційного, ресурсного) та інтенсифікації його практичного використання. Серед пріоритетних високотехнологічних галузей, що знаходяться сьогодні у фокусі уваги науково-технічної політики розвинутих країн світу, – електроніка, обчислювальна техніка, телекомунікації, біотехнології, нанотехнології та матеріали з принципово новими властивостями [1, 33-34; 5, с. 59-61, 120-121, 130-133; 8, с. 26, 40-41, 298; 12].

Високотехнологічний наукомісткий інжиніринг через стрімкий та надпотужний інноваційний розвиток здатен у найближчій перспективі перетворитися на визначальний еволюційний чинник у планетарному масштабі, що, попри всі конкурентні переваги для бізнесу та соціальної сфери, створює вкрай великі ризики не тільки для людства, але й для всього живого на Землі. Остання обставина вимагає від науково-технічного співтовариства раціонально-виважених та відповідальних дій, які мають бути спрямовані на реалізацію послідовних кроків щодо формування глобального ціннісно-гуманістичного вектора високотехнологічного інжинірингу, щоб він був комплементарним змісту загальнолюдських цінностей [3; 7, с. 37-42]. А це, у свою чергу, потребує системного розгортання міждисциплінарної діяльності з комплексного соціогуманітарного експертного супроводу всіх без виключення

високотехнологічних стратегій, проектів і програм, у тому числі, шляхом філософсько-методологічної рефлексії їхніх ціннісно-антропологічних підстав та соціокультурного еволюційного спрямування. В той же час, традиційне експертне оцінювання інжинірингу, як за правило, обмежується аналізом суто техніко-економічних та екологічних параметрів запроваджуваної нової техніки та технології [7, с. 37-42; 10].

Високотехнологічний інжиніринг є практично-орієнтованою формою новітньої, постнекласичної науково-технічної діяльності, достовірне експертне оцінювання якої неможливо без аналізу притаманних їй ціннісно-методологічних принципів за загального соціокультурного контексту.

Вищезначений характер високотехнологічного інжинірингу найбільш рельєфно виявив себе у феномені NBIC-конвергенції [4, с. 6-7; 11, с. 1-32; 12]. Наявність конвергентних процесів серед до цих пір автономних галузей науки та техніки було вперше зафіксовано на початку XXI ст. на основі кластерного аналізу великого масиву публікацій, патентів, ноу-хау та, за допомогою методу комп'ютерної візуалізації, виразно унаочнено у вигляді багатовимірної схеми переплетень шляхів розвитку сучасних високих технологій та постнекласичних наукових пошуків. Базові галузі новітніх наукомістких технологій – інформаційні технології, нанотехнології та нанонауки, біотехнології та когнітивні науки – утворили на побудованій схемі віртуальний простір, насичений переплетеннями змістовних взаємодій [4, с. 74].

Підкреслимо, що принципова відмінність конвергентних технологій від усіх раніше створюваних людством – це безпосереднє проникнення інженерно-технічного процесу у фізичний та біологічний матеріальний субстрат людського буття та технологічне маніпулювання цим субстратом на квантово-атомарному та молекулярному рівні. Подальшими кроками цього процесу може стати здобуття людською цивілізацією цілком реальної перспективи заміни природного субстрату земного життя на конвергентний – штучно-гібридний, тобто технологічно перетворений субстрат.

Підкреслимо також, що запровадження конче потрібних сьогодні ціннісно-гуманістичних науково-технічних стратегій, проектів і програм не є взагалі можливим без масштабного залучення до практики оцінних експертиз потужних креативних ресурсів широкого позанаукового контексту та застосування в якості провідного методологічного заходу комплексного філософсько-аксіологічного аналізу. Останній, задля здійснення неупередженого, раціонально-критичного оцінювання науково-технічних стратегій, проектів і програм, повинен ґрунтуватися на інтегральному баченні змісту високотехнологічної інженерної діяльності та максимально багатогранно висвітлювати специфіку її ціннісно-оцінного соціокультурного аспекту.

Нестримність поширення конвергентних технологій та прогнозоване експоненціальне нарощування «гібридного» високотехнологічного субстрату цивілізації, в якому плідно зустрічаються природний та штучний еволюційні потоки, вимагають від наукового співтовариства також реінтерпретації змісту традиційної філософської проблеми цінностей, а саме – замість пошуку загальнозначущого блага та трансцендентального морального імперативу, що

було основним змістом проблеми цінностей у класичній філософії, слід перейти до постнекласичного тлумачення, відповідно до якого проблема цінностей сьогодні – то є проблема формування ціннісно-гуманістичного вектора технологічного розвитку, потрібного для реалізації стратегії стійкого розвитку та ноосферогенезису.

Відмітимо також, що постнекласичне науково-технічне знання та високотехнологічний інжиніринг в якості ціннісно-світоглядного базису потребують методології складносистемного мислення, що має визначати вимоги до вибору оптимальної стратегії наукової та інженерно-технічної діяльності, в тому числі й через запровадження аксіологічно-орієнтованих регулятивів та проведення на випередження розширених соціогуманітарних експертиз. У зв'язку з останнім, конче актуальним сьогодні стає завдання невідкладної системної переорієнтації наукової та інженерно-технічної діяльності з суто когнітивних та економічних цінностей на більш місткі – соціокультурні та ноосферогенетичні цінності, які були б відповідні коеволюційним принципам стійкого розвитку.

Під час проведення комплексного експертного аналізу слід, у першу чергу, виявляти соціокультурні ландшафти інноваційної ціннісної «мутагенності», з'ясовуючи, тим самим, еволюційний характер, ціннісні підстави та культуротворчий потенціал конкретних форм високотехнологічної діяльності. Результати означеного аналізу доцільно використовувати для коригування та оптимізації науково-технічної політики, а також для своєчасної ідентифікації цінностей нової епохи, що мають генетичні витоки в царині постнекласичного знання та високотехнологічного наукомісткого інжинірингу.

1. Формування постнекласичного вектора розвитку високотехнологічного інжинірингу є корінною трансформацією принципів та цілей інженерно-технічної діяльності. У формі високих конвергентних технологій людство крокує до нового етапу еволюції живого на Землі, а саме – до конструювання та цілеспрямованого інноваційного стимулювання процесів синтезу «гібридних» складноорганізованих людиномірних систем, що мають штучно-природну побудову.

2. Антикризова оптимізація новітніх трансформаційних тенденцій у розвитку постнекласичної науково-дослідної діяльності, інноваційного інжинірингу та високотехнологічного виробництва є надскладним багатоаспектним завданням. Задля гармонійного об'єднання означених сфер діяльності потрібні потужні ціннісно-методологічні зрушення. Має бути створена така глобальна стратегія, щоб в її багатовимірному соціокультурному контексті постнекласична наука, інноваційний інжиніринг та високотехнологічне виробництво утворили б потужний коеволюційний комплекс, елементам якого притаманна глибока інтегрованість на основі спільних загальнозначущих гуманістичних цінностей.

3. Конвергентна специфіка постнекласичного знання та високотехнологічного інжинірингу задля розв'язання проблеми комплексного оцінювання її результативності потребує узагальненого, філософсько-аксіологічного підходу, застосування якого дозволить експертним групам виявляти та інтерпретувати цінності науково-технічного знання та інжинірингу в їхній екзистенціальній глибині та соціокультурній багатогранності.

Література

1. Авдулов А.Н., Кулькин А.М. Парадигма современного научно-технического развития / А.Н.Авдулов, А.М.Кулькин. – М.: РАН ИНИОН, 2010. – 304 с.
2. Анализ и моделирование глобальной динамики / [Акаев А.А., Гринин Л.Е., Коротаев А.В., Цирель С.В. и др.]; отв. ред. А.В.Коротаев. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 352 с.
3. Ангелов Г.В. Социоэкологические аспекты техногенной цивилизации / [Ангелов Г.В., Буценко И.М., Демченко Д.М. и др.]; под общ.редакцией С.Р.Гриневецкого и В.М.Чугуенко. Одесса: Астропринт, 2007. - 408 с.
4. Баксанский О.Е. и др. Нанотехнологии, биомедицина, философия образования в зеркале междисциплинарного контекста / О.Е.Баксанский, Е.Н.Гнатик, Е.Н.Кучер. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 224 с.
5. Варфоломеев В.П. Управление высокотехнологичным производством / В.П.Варфоломеев. – М.: Экономика, 2009. – 336 с.
6. Котенко В.П. История и философия технической реальности / В.П. Котенко. – М.: Академический проект, 2009. – 623 с.
7. Лар'яновський І.С. Інтегральний аксіологічний підхід до оцінки науково-технічної діяльності / І.С. Лар'яновський // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2016. – №3. – С. 37-42.
8. Мейер К., Дэвис С. Живая организация. Грядущая конвергенция информатики, нанотехнологии, биологии и бизнеса / Кристофер Мейер, Стэн Дэвис; [пер. с англ.]. – М.: Добрая книга, 2007. – 367 с.
9. Мунин П.И. Теория устойчивого развития: Информационные основы / П.И. Мунин. – [2-е изд.]. – М.: ЛЕНАНД, 2015. – 312 с.
10. Blanchard B.S., Fabricky W.J. Systems Engineering and Analysis / B.S. Blanchard, W.J. Fabricky. - [fourth edition]. - Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ, 2006.
11. Borner K. Communicating the structure and evolution of science / Katy Borner. – New York City: SEED, 2009, February 23. – 32 p. – (Web version).
12. Converging Technologies for Improving Human Performance: Nanotechnology, biotechnology, information technology and cognitive science: [National Science Foundation sponsored report] / [Edited by Mihail C. Roco and William Sims Bainbridge]. - Dordrecht (The Netherlands): Kluwer Academic Publishers, 2003.-482p.

СОЦІАЛЬНА КАТАСТРОФА В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ У 1920-1921 РР. (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ)

Шишко О. Г., к.і.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Протягом 1920 р. на тій території України, яка була окупована військами Червоної армії, швидкими темпами впроваджувалися заходи, які мали за мету сприяти завершенню «першого комуністичного штурму» [1, с. 121-122]. У сфері земельних відносин ці заходи були спрямовані на зміну системи землекористування та на злам соціальних відносин на селі. Суть цих заходів полягала у тому, щоб, за висловом голови ВУЦВК Г. Петровського, «докорінно змінити систему землекористування, приступити до колективізації сільського господарства або, інакше кажучи, перейти до державної комуни» [2, с. 88]. Про це він заявив на початку вересня, коли набирала оберті кампанія походу на куркуля, яка у кінцевому рахунку мала привести до ліквідації куркульства як класу. Разом з куркульством мала зникнути «стара спадщина – приватна власність, яка глибоко укорінилася в пам'яті селян, і від якої селянин ніяк не може відмовитись». На

81.	КУЛЬТУРНА СХОЖІСТЬ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ ТА УКРАЇНОЮ ЯК ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА Прокопенко О.В., д.е.н., професор, Академія техніко-гуманітарна, м. Бельсько-Бялей, Польща, Криворучко Л.Б., к.е.н., ТОВ «Центр технологічних ініціатив», м. Суми, Україна	206
82.	ОПЫТ ОЦЕНКИ ПРИОРИТЕТОВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В ВУЗАХ СЕРБИИ И УКРАИНЫ Dubravka Škunca, "Union - Nikola Tesla" Университет, г. Белград, Сербия Zoran Cekerevac, "Union - Nikola Tesla" Университет, г. Белград, Сербия Olena Golubyonkova, ОНАХТ, г. Одесса, Украина Walery Okulicz-Kozaryn, Педагогический университет, г. Краков, Польша	207
83.	ОЦІНКА ВПЛИВУ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ Маркова Т.Д., к.е.н., доцент, Пчелянська Г.Б., ст.викладач ОНАХТ	210
84.	ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ Басюркіна Н.Й., д.е.н., доцент, завідувача кафедри, Салькова І. Ю., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	213
85.	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ Ступницька Т.М., к.е.н., доцент, Приймак В.О., магістрант ОНАХТ	215
86.	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ Свістун Т.В., к.е.н., доцент, Євтюхова І.В., магістрант ОНАХТ, м. Одеса	217
87.	ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНІХ ТРАНСПОРТНИХ ПІДСИСТЕМ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ Шевченко І. В., старший викладач ОНАХТ, м. Одеса	220
88.	СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Купріна Н.М., к.е.н., доцент, Баранюк Х.О., аспірант ОНАХТ, м. Одеса	223
89.	ОСОБЛИВОСТІ ОРЕНДИ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛІСНИХ МАЙНОВИХ КОМПЛЕКСІВ ВИНОРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Ткачук Г.О., к.е.н., доцент ОНАХТ, м. Одеса	227
90.	ПРОБЛЕМИ ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ Ткачук Г.О., к.е.н., доцент, Євдосюк С.С., магістрант ОНАХТ, м. Одеса	229
91.	МАРКЕТИНГОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРОДВИЖЕНИЯ ТУРИСТСКИХ УСЛУГ ЧЕРЕЗ СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ Карчевская Е.Н., к.г.н., доцент, Лапицкая О.В., к.э.н., доцент Гомельский государственный технический университет им. П. О. Сухого	231
92.	ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ Агєєва І. М., к.е.н., доцент, Ринкова А.А., магістрант, ОНАХТ, м. Одеса	233
93.	НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА ТА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ Ангелов Г. В., к.і.н., проф., Соловей А. О., к.і.н., доц., Кананихіна О. М., к.т.н., доцент, Ботіка Т. С., к.і.н., старший викладач, ОНАХТ, м. Одеса	235
94.	ВОЗРАСТАНИЕ РОЛИ ДУХОВНОЙ КУЛЬТУРЫ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ЧЕЛОВЕКА И ОБЩЕСТВА Ангелов Г. В., к.і.н., проф., ОНАХТ, Ханц Куртакад, Любберштедт, Швейцария	238
95.	СОЦІОГУМАНІТАРНА СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ Ангелов Г.В., к.і.н., професор, Лар'яновський І.С., к.ф.н., ст. викладач, Алдабаєва Ю.С., ОНАХТ, м. Одеса	243
96.	ФОРМУВАННЯ ЦІНІСНО-ГУМАНІСТИЧНОГО ВЕКТОРА В СУЧАСНОМУ ІНЖИНІРИНГУ	247